

да конферира върху условията на една спогодба между раята и Великият османски Девлетъ. Но, доколко турската държава фактически е била силна, за да прѣдлага условие за примирие, и доколко възстаналата рая е била слаба, за да диктува тие условия, се вижда отъ изходътъ на „прѣговоритъ“. Възстанниците отхърлиха реформитъ, прѣдлагани отъ Мухтаръ паша, съ отвърщение. А Али паша, наслѣдникъ на талантливиятъ Серверъ паша, въпрѣки всичката „честност“ на своя характеръ и своитъ администраторски способности, разби главата си въ съпротивлението на бошняцитъ. „Салимъ ефенди, казва единъ кореспондентъ, го замѣсти въ тази чудовищна работа да збратими двѣтъ маси, които се ненавиждатъ отъ петъ столѣтия; но и той трѣбваше скоро... да остави мѣстото си другиму, както Серверъ паша бѣше направилъ съ Али паша, и Али паша съ него“.¹⁾

Като ехо на всичкитъ старания на талантливитъ турски администратори да запушатъ кратера на вулкана, въ тоя се отваряха нови дупки, на изтокъ по Полуострова и още по-на-изтокъ изъ Мала Азия...

Въ отговоръ на обѣщаванитъ реформи, които съставляватъ нѣщо като историческа лъжа за турската държавна политика, войводата Мушиць (Mussitz), пълномощникъ на цѣлата революция, издаде едно възвание, въ което е направилъ слѣдната знаменателна декларация: „цѣлата на Херцеговинската борба е освобождението на отечеството отъ всѣко чуждо поданство. Всѣко прѣдложение на Портата, което не ни гарантира една свобода пълна и цѣла, ще бжде от-

¹⁾ Умразата, религиозна и расова (между мюсюлмани и християни) — пише сжщиятъ кореспондентъ — отъ день на день става все по-ужасна, защото пролѣтата до сега кръвъ, репресиитъ и ирадетата сж изкопали между двата народа една пропастъ, която нищо не е въ състояние да запълни“ (вж. Salut Publique отъ 24. май 1876).